

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 11 Ekim 2024
Sayı : 2452

18015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan Bayraktar* tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını talep ederim.

Saygılarımla.

Doç. Dr. Gökhan GÜNAYDIN
İstanbul Milletvekili
CHP Grup Başkanvekili

Bakanlığınıza bağlı Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğünde (MTA) Sayıştay Başkanlığı tarafından yapılan 2023 yılı Denetim Raporunda kuruma yönelik çeşitli bulgular ortaya konmuştur.¹ İlgili denetim raporunda yer alan bulguya göre, MTA, Sayıştayın geçen yılki uyarısına rağmen hatalı muhasebe kayıtlarını sürdürmektedir. Kurumun, hatalı KDV uygulamalarına devam ettiği, bunun sonucunda kurum hesaplarında 2022 sonunda 266 Milyon 739 bin TL'lik, 2023 sonunda ise %100 civarı artışla 520 milyon 918 bin TL'lik sürdürülemez boyutta "Devreden KDV" olduğu tespit edilmiştir. 2022 Denetim raporundaki bu husus yeni raporda da belirtilmiştir. 2023'te 3 milyar 228 milyon TL harcama yapan, 3 milyar 40 milyon TL gelir elde eden MTA'nın yıllar içinde 520,9 milyon TL'ye varan bu muhasebe kayıt hatası, Sayıştaya göre artık sürdürülemez boyuta varmıştır.

Kurumun, kendisine mevzuatla verilen kamu hizmetini gerçekleştirmek için kendi ruhsat sahasında, kendi bütçe imkanlarıyla yaptığı faaliyet katma değer vergisinden istisna, özel sektöre ya da başka bir kamu kurumuna ücret karşılığında sağladığı maden arama faaliyetleri ise katma değer vergisinin doğmasını gerektirmektedir. Ancak, Kurum'un katma değer vergisi uygulamasında o faaliyetin niteliği dikkate alınmadan, bütün harcamalar KDV'ye tâbiymiş gibi ele alınmaktadır. Bunun sonucu olarak, KDV'nin muhasebeleştirilmesinde kullanılan hesaplar yanlış kullanılmış, mali tablolar 520,9 milyon TL'lik hatalı sonuç üretmiştir.

¹ SAYIŞTAY (2023). *Kamu İdareleri Denetim Raporları*, Özel Bütçeli İdareler-B, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü.

Rapora göre, MTA açılan sondaj hizmeti alım ihalelerinde mevzuata aykırı davranmış, uygun olmayan işlemler tespit edilmiştir. Özel firmaların sondaj işini yetiştirememesi halinde ceza ödemesi gerekmektedir, ancak "mücbir sebep" sayılmaması gereken dini bayram günleri de firmaların ceza ödememesi için süre uzatımlarına eklenmiştir. MTA'nın 2023 yılındaki 11 adet sondaj hizmet sözleşmesinin toplam tutarı 127.670.000 TL'dir. Maliyeti zaten yüksek olan sondaj işlerinde ihalelerin şartnamelerinin eksiksiz ve planlı yürütmesi için Sayıştay MTA'yı uyarılmış, sonradan ortaya çıkabilecek ek maliyetlerin kamuya yük getireceği belirtilmiştir. Zira Sayıştayın son tespitine göre; "Sondaj hizmet alımlarının teknik şartnamesi ile belirlenen sondaj sayısı, derinliği ve konumlarına ilişkin bilgiler ile kabulü yapılan sondaj sayısı, derinliği ve konumlarında farklılıklar olduğu görülmüştür." Bu farklar da sonradan iş artışlarına ve maliyetlere yansımıştır.

Bir önceki yılın raporunda yer alan buluculuk hakkı ile ilgili bilgilerin mali tabloya yansımadağı ve 54 milyon 877 bin TL'lik maden arama ruhsatı ve 19 milyon 796 bin TL'lik kalite sertifikasının muhasebe kayıtlarında yer almadığına ilişkin bilgiler, bu yıl mali tablolarda yer almıştır. Buna göre, MTA'nın 2023 başında buluculuk hakkı ve katkı payları gelir tahmini 30 milyon TL iken 2023 sonunda bu gelir kalemi 79 milyon 862 bin TL olmuş, tahminle gerçekleşme arasında %266 fark ortaya çıkmıştır. Kurumun Maden ve Jeotermal Kaynak Ruhsat Saha Devir Payları yıllık gelir tahmini de 2023 yılında %192 sapmayla yıl başında 185 milyon TL iken yıl sonunda 355,4 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Sayıştayın ilgili raporunda yer alan ve daha önceki yıllarda yer almasına karşın akıbeti belirsizliğini koruyan pek çok soru işareti kamuoyuna açıklanmalı ve şeffaflık ilkesi gereğince ortaya konmalıdır.

Buna göre;

1. Bakanlığınıza bağlı olan MTA'nın denetim raporlarına konu olan, 2023 yılında 520 milyonu aşan, sürdürülemez olduğu tespit edilen devreden KDV uygulamasına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmış mıdır? 2024 yılı için şimdiye kadar kurumun devreden KDV oranı nedir?
2. Kurum'un katma değer vergisi uygulamasında gerçekleştirilen faaliyetin niteliği dikkate alınmadan, bütün harcamaları KDV'ye tâbiymiş gibi ele alınmasının nedeni nedir? Ne kadar süredir bu uygulama devam etmektedir?

3. KDV'nin muhasebeleştirilmesine ilişkin hesapların yanlış olduğu Bakanlığınızca tespit edilmemiş midir? Önceki yıllarda Sayıştay denetim raporlarında yer alan bu husus niçin dikkate alınmadan devam ettirilmiştir?
4. MTA sondaj alım hizmetlerinde özel firmaların işi yetiştirememesi durumunda cezai yaptırımlarını niçin kısıtlamakta, bayramları da cezai yaptırım dışı kabul etmektedir?
5. MTA'da 2023 yılında kaç tane sondaj hizmet alımlarının teknik şartnamesinde belirlenen sondaj sayısı, derinliği ve konumlarına ilişkin bilgiler ile kabulü yapılan sondaj sayısı, derinliği ve konumlarında farklılıklar ortaya çıkmıştır? Bunların kaç maliyetlerde artışa neden olmuştur? Maliyet artışı toplamda kaç TL'dir?
6. Maden arama ve araştırma faaliyetleri kapsamındaki arazi çalışmalarına başlamadan önce yöre halkının yeterince aydınlatılmaması sebebiyle sorunlar yaşanıyordu. Son iki yılın raporlarından çıkarılan bu konuda adım atılmış mıdır?
7. Geçen yılki tespite göre; MTA mülkiyetinde bulunan trafoaların muhasebe kayıtlarında olmadığı belirlenmişti. Söz konusu trafoaların akıbeti ne olmuştur?
8. Geçen yılki rapora göre; mal ve hizmet üreten kuruluşlara yatırılan sermayeler hesabı ve sermaye taahhütleri hesabı gerçek durumu yansıtmıyordu, 118.7 milyon TL'lik bir hesap hatası görülmüştü. Yeni raporda bu durumun akıbeti belirsizdir. Bu bulgudan hareketle, son iki yılda MTA'nın yurtdışı maden arama faaliyetlerinin kapsamı nedir ve elde edilen sonuçlar nelerdir?
9. Elektrik Üretim Anonim Şirketinin (EÜAŞ) Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğüne olan para borcunun vade farkının ödenmesinde temerrüde düştüğü halde hukuki yollara başvurulmadığından vade farkına ilişkin temerrüt faizinin tahsil edilemediği görülmüştür. Bu konudaki hukuki süreç ne aşamadır ve güncel durumu nedir?
10. Taşınır malların hurdaya ayrılmasında ve hurda malların satış işlemlerinde hatalı ve eksik uygulamalar bulunmaktaydı. İlgili Genelge uyarınca yapılan taşınır imha ve hurdaya ayırma işlemleri Taşınır Mal Yönetmeliği'nde belirtilen usullere aykırı olduğu değerlendirilmekteydi. Bu aykırılığa ve hatalı uygulamalara ilişkin güncel durum nedir?

11. Geçen yılki raporda kurumun satın alma süreçleri ile ilgili uygulamalarında mevzuata aykırı hususlar ve eksikler vardı. İhale mevzuatına aykırı olan ve AR-GE harcaması adı altında yiyecek, temizlik, kırtasiye alımları istisna kapsamında alınmıştır. Bu harcamaların 2023 yılındaki tutarı ne kadardır?
12. Geçen yılki raporda sondaj kamplarına gönderilen ve sahada kullanılmak üzere bekletilen kimyasal malzemeler, henüz tüketilmeden çıkış kaydı yapıldığı tespit edilmişti. 2023 yılı Sayıştay denetim raporunda yer almayan bu konunun güncel durumu nedir? MTA'da halen bekletilen kimyasal malzemeler tüketilmeden çıkış kaydı yapılıyor mu?
13. Geçen yılki rapora göre; MTA ilgili hizmetin yapımında ya da malın tesliminde belli bir süre içeren durumlarda, mal alımında "doğrudan temin" yöntemi kullandığında sözleşme imzalamalıdır. Ancak kurumun bu durumlarda sözleşmesiz, teknik şartnamesiz mal aldığı anlaşılmıştır. Bu konuda bir düzenleme yapılmış mıdır?
14. Geçen yılki rapora göre; MTA'nın sondaj faaliyetlerinde kullanılan boru-demir çelik malzemelerin kaynak planlaması ve muhafazası konularında eksikler bulunmaktaydı. Bu bulgu, bu yılki rapordan neden çıkarılmıştır? Eksiklikler giderilmiş midir?
15. Geçen yılki rapora göre; döviz cinsinden teklif verilen mal alımlarında izlenen süreç nedeniyle kur farkı kurumu zarar ettirmişti. Bu bulgu bu yılki raporda neden yer almamaktadır? Kur farkları 2023 yılı için göz önünde bulundurulmuş mudur?
16. Sayıştay, saha çalışmalarında, aynı alandaki geçmiş faaliyet bilgilerine erişimin mükerrer emek ve kamu harcamalarını önleme konusunda kritik değerde olduğunu, bu anlamda diğer kurumlarla bilgi erişimi noktasında istenen seviyede olunmadığını tespit etmiştir. MTA 2023 yılında diğer kurumlarla bilgi erişimi noktasında ne gibi düzenlemeler yapmıştır? Herhangi bir düzenleme yapılmadıysa, bu bulgu niçin 2023 yılı denetim raporundan çıkarılmıştır?